# EVROPSKÝ PARLAMENT

*2004* *2009*

*Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci*

14. 6. 2007

# PRACOVNÍ DOKUMENT

Směrem ke strategii EU o právech dítěte

**Část 2: Priority**

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Zpravodajka: Roberta Angelilli

## **III.** NĚKOLIK PRIORITNÍCH OBLASTÍ, NA KTERÝCH BY MĚLA BÝT STRATEGIE ZALOŽENA

### l. Boj proti všem formám násilí

Násilí na dětech je neospravedlnitelné, ať má jakoukoli formu. To je hlavní myšlenka zprávy profesora Pinheira, předložené na slyšení dne 17. dubna, která je také plně přejata v této zprávě.
Z toho důvodu je nutné nejen trestat původce násilí, nýbrž rovněž vypracovat strategii předcházení násilí na dětech.

Evropská unie již zavedla několik nástrojů důležitých pro boj proti násilí, jehož oběťmi jsou děti – programy DAPHNE a AGIS[1], akční plán boje proti obchodování[2], rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi[3], rozhodnutí Rady ze dne 29. května 2000 o boji proti dětské pornografii na internetu[4], rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV ze dne 22. prosince 2003 o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii[5] a různá opatření pro boj proti sexuální turistice v souvislosti s dětmi.

Co se týče posledně jmenovaného aspektu, oznámil komisař Frattini na slyšení ze dne 17. dubna tohoto roku, že se Komise ve spolupráci s cestovními kancelářemi snaží podpořit opatření k zabránění přílivu sexuálních turistů z členských států, nad čímž vyjadřuje zpravodajka potěšení a mimoto si přeje, aby byly zavedeny postupy umožňující lepší koordinaci extrateritoriálního stíhání. Komisař Frattini kromě toho uveřejnil sdělení o trestné činnosti na internetu, které bylo přijato dne 22. května 2007.

Pokud jde o sexuální vykořisťování dětí, je třeba připomenout, že Rada Evropy právě přijímá Úmluvu o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a zneužívání, ohledně které členské státy EU koordinovaly svá stanoviska v rámci výboru článku 36. V této souvislosti bylo zmíněno přistoupení Společenství a/nebo EU k této úmluvě. Zpravodajka nemůže než podpořit toto přistoupení a přeje si, aby v této souvislosti bylo přijato zásadní stanovisko za účelem budoucího umožnění účasti EU na jednání o budoucích úmluvách o trestněprávních aspektech, zejména o úmluvách na ochranu dětí, a jejich ratifikace.

Je naléhavé, aby byl mimo jiné zaveden systém ochrany dětí proti sexuálnímu zneužívání, který by stanovil účinné a koordinované mechanismy dohledu nad tím, aby mohly být osoby, které je nutno v důsledku odsouzení považovat za nezpůsobilé práce s dětmi, skutečně vyloučeny z přístupu k určitým povoláním. Zpravodajka doporučuje, aby Rada posílila soudní spolupráci mezi členskými státy v případech sexuálního vykořisťování dětí a dětské pornografie a zároveň zlepšila spolupráci ve věci výměny informací, pokud jde o soudnictví v EU a stanovila minimální povinnosti vůči ostatním členským státům. Tento postup je nutný,

[1] Cílem tohoto programu je pomoci těm, kteří působí v oblasti práva, orgánům činným v trestním řízení a zástupcům služeb pověřených pomocí obětem v členských státech EU a kandidátských zemí, ve výstavbě evropských sítí, jakož i ve výměně informací a správné praxe.
[2] Plán EU týkající se osvědčených postupů, norem a způsobů práce pro boj proti obchodu s lidmi a jeho předcházení, Úř. věst. C 311, 09.12.2005.
[3] Úř. věst. L 203, 01.08.2002.
[4] Úř. věst. L 138, 09.06.2000.
[5] Úř. věst. L 13/44, 20.01.2004.

aby bylo zajištěno, že zákaz vykonávat činnost, která s sebou nese kontakt s dětmi, má pro osobu odsouzenou za sexuální zneužívání v jednom členském státě právní následky v ostatních členských státech.

Pokud jde o dětskou pornografii na internetu, vyhodnocuje Evropská komise ve spolupráci s několika bankovními institucemi a hlavními subjekty vydávajícími kreditní karty možnost vyloučit ze systémů on-line placení internetové stránky, na nichž se prodává materiál, který má povahu dětské pornografie. Jde o chvályhodnou iniciativu, která si zaslouží veškerou naši pozornost. Zvláště pak by mělo být povoleno bance, která zruší smlouvu uzavřenou s obchodníkem prodávajícím on-line dětskou pornografii, nejčastěji poté, co je upozorněna institucí vydávající kreditní kartu, která uskutečnila ověření, sdělit informace ostatním kreditním subjektům, a to ve vyšším zájmu dítěte. Bylo by na místě vytvořit za tímto účelem neustále aktualizovanou databázi obchodníků, kteří prodávají dětskou pornografii. Informace týkající se tohoto druhu prodejců by měly být ostatně okamžitě sdělovány policejním orgánům dotčeného členského státu, Europolu a Interpolu. V rámci boje proti dětské pornografii na internetu je vhodné vést informační kampaně a kampaně ke zvyšování povědomí veřejnosti za účelem ochrany dětí a odsuzovat původce trestných činů.

Pokud jde o násilí šířené po internetu, je na místě zavést účinný systém autoregulace internetových stránek šířících obrázky nebo videa zobrazující brutální výjevy. Správci sítě by měli věnovat pozornost obsahu, který prochází jejich servery, a zakázat „kyberbrutalitu“, která podporuje násilí mezi nezletilými a ponižování žáků a učitelů. V této věci zpravodajka zdůrazňuje význam programu Společenství „Safer Internet Plus“ (2005–2008), který má za cíl bezpečnější využívání internetu a nových on-line technologií, které umožnily zavedení telefonních čísel a nouzových linek za účelem pomoci dětem, které se setkaly s nepovoleným a škodlivým obsahem.
Je třeba věnovat pozornost také jiným sdělovacím prostředkům, zejména televizi, a to za účelem sledování a omezení přenosu výjevů nebo obsahů, které jsou násilné nebo nepřizpůsobené dětem.
Jinou formou vážného násilí, kterou je třeba zdůrazňovat, je mrzačení pohlavních orgánů. Z důvodu zesílení migračních toků, které nejsou systematicky provázeny skutečnou integrací, tento jev výrazně roste, a to i uvnitř Evropské unie. Často podnikají ochotní lékaři tyto výkony ilegálně. Ještě častěji děti podstupují tyto zásahy, když jsou odvezeny do své země původu, aby tam byly zmrzačeny, a to bez toho, že by obdržely jakoukoli informaci nebo speciální lékařskou péči. Utrpěná poškození jsou trvalá a mají vážné následky na fyzické a psychické zdraví oběti.
Je na místě stanovit v této věci spolupráci se zeměmi původu.

V oblasti boje proti obchodování[1] by zpravodajka ráda zdůraznila přidanou hodnotu, kterou může představovat spolupráce s Europolem a Eurojustem, a domnívá se, že je nutno zavést všechna opatření k posílení jejich činnosti za účelem ochrany dětí proti tomuto nebezpečí, jakož i proti všem ostatním formám násilí a vykořisťování, a nejen proti formě sexuální. Vykořisťování dítěte totiž může mít nejrůznější formy, jako je využívání dětí k žebrání, které je zcela zjevně zásahem do důstojnosti dítěte a působí vážnou psychickou újmu. Takové jednání by proto mělo být ve všech členských státech zakázáno. Zpravodajka si tedy přeje, aby členské státy poskytly Europolu a Eurojustu všechny užitečné informace schopné zlepšit

[1] Co se toho týče, komisař Frattini oznámil, že by se 17. říjen měl stát dnem tohoto fenoménu.

jejich účinnost a aby Europol posílil svou spolupráci s Interpolem, ale také s Frontexem.

Je třeba připomenout, že komisař Frattini na slyšení dne 17. dubna trval na své vůli bojovat v úzké spolupráci s průmyslem proti násilným videohrám, což zpravodajka plně podporuje.

## 2. Boj proti chudobě a diskriminacím a právo na vzdělání

Současná strategie má za cíl podpořit a uskutečnit cíle tisíciletí, které stanoví globální priority pro celek světového obyvatelstva, ale na prvním místě pro děti. Těmito cíli je zejména boj proti extrémní chudobě, všeobecné základní vzdělání, podpora zdraví matek, snížení dětské úmrtnosti a kampaně k prevenci HIV/AIDS a očkovací kampaně.
Dále je třeba chránit děti před nejhoršími formami vykořisťování,jako je dětská práce, zatahování dětí do ozbrojených konfliktů (dětští vojáci) a domácí otroctví.

Chudoba je velmi často příčinou sociálního vyloučení a diskriminace.

Ve svém sdělení Komise oznamuje svůj záměr pracovat od roku 2007 na seskupování činností rozvíjených na úrovni EU v oblasti boje proti dětské chudobě.

Je totiž důležité aby se Komise potýkala s těmito problémy v plném souladu s ustanoveními Úmluvy o právech dítěte, která v článcích 27 a 28 potvrzuje právo každého dítěte na životní úroveň dostatečnou k umožnění jeho fyzického, mentálního, duševního, morálního a sociálního vývoje, jakož i právo dítěte na vzdělání. Právo na vzdělání je ostatně převzato z článku 14 Listiny základních práv.

EU tedy musí dbát na to, aby nemohla být žádná diskriminace v oblasti přístupu k výuce tolerována. V této fázi však členským státům ukládá povinnost zákazu všech forem přímé i nepřímé diskriminace v oblasti vzdělání pouze směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. To konkrétně znamená, že za současného stavu právních předpisů Společenství požívají ochrany proti diskriminaci v oblasti výuky menšiny etnické, na rozdíl od menšin náboženských nebo jazykových. Zpravodajka se tedy domnívá, že by měly být přijaty nové předpisy za účelem rozšíření oblasti působnosti ochrany proti diskriminaci v oblasti přístupu ke vzdělání[1].
Rok 2007 je rokem rovných příležitostí pro všechny. Zpravodajka si přeje, aby se Komise zaměřila na vypracování směrnice, jejíž oblast působnosti pokryje všechny oblasti, na něž se vztahuje směrnice, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (článek 3), a dále pokryje všechny důvody diskriminace uvedené v článku 13 Smlouvy o ES – pohlaví, etnický původ, náboženské vyznání, světový názor, sexuální orientaci a zdravotní postižení.

Zdravotně postižené děti by měly představovat hlavní prioritu příštích opatření přijatých Evropskou unií ve věci ochrany práv dítěte. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že zdravotně postižené děti je nutno považovat za „odlišně zdravé“ a že je z tohoto důvodu nutno přispívat k jejich rozvoji a respektovat je.

[1] Viz k tomuto bodu tématickou zprávu č. 4 skupiny nezávislých expertů ze dne 25. května 2006, s. 45.

Zpravodajka se kromě toho domnívá, že by v určitých případech, a zejména u romských dětí, měly být zváženy pozitivní akce boje proti diskriminaci. To se totiž zdá být jediným způsobem, jak čelit segregaci, která je postihuje[1].

Zejména by bylo na místě podporovat kampaně zaměřené na školní docházku, které jsou užitečné v boji proti nízké míře gramotnosti, a přijímat specifická opatření k řešení problému, jímž je školní rozptýlení romských dětí.
Zároveň by bylo třeba, aby struktury lékařské péče podporovaly očkovací programy a programy zdravotní asistence určené novorozencům a romským dětem, kteří představují kategorii se zvýšeným rizikem onemocnění.

Mimo jiné by mělo být vynaloženo cílené úsilí ve prospěch dětí žijících na ulici, o nichž máme jen velice neúplné informace, i když by jejich tíseň odůvodnila cílená opatření.

## 3. Práva migrujících dětí

Komise ve svém sdělení zdůrazňuje, že „dalším úkolem je zajistit, aby v právních předpisech a politikách EU byla plně dodržována práva migrujících dětí, dětí v postavení žadatelů o azyl a uprchlíků[2]. Zpravodajka nemůže než podpořit řešení tohoto úkolu.

V oblasti azylu by měla Komise v následujících měsících předložit Evropskému parlamentu a Radě nové nástroje za účelem dokončení společného azylového prostoru. Zpravodajka upozorňuje na skutečnost, že specifická situace dětí bude muset být více zohledňována při všech opatřeních přijímaných v této souvislosti. Přestože však současné nástroje již zahrnují ustanovení určená na ochranu dětí, nejsou tato ustanovení vždy dostatečná a při jejich uplatňování přetrvávají problémy[3]. Bude tak třeba dbát například na to, aby úředníci pověření řešením těchto otázek podstoupili zvláštní odbornou přípravu, aby tak dítě mohlo být vyslechnuto v podmínkách přizpůsobených jeho věku, který je nutno určit s co největší přesností, a aby mohly být nalezeny alternativy k vazbě, jež pouze přispívá k traumatu, které dítě utrpělo. Pojem „vyšší zájem dítěte“ si zaslouží být definován s přesností, a to zejména v úzké shodě s UNHCR, který vypracoval postup formálního určení toho, co je považováno za odpovídající pojmu vyššího zájmu, „BID“ (Best Interests Determination)[4].

Tento pojem má zvláštní význam v případě mladistvých osob bez doprovodu, jejichž zranitelnost není zapotřebí dále prokazovat[5]. Je proto důležité dbát na to, aby tyto osoby byly řádně informovány o svých právech, a to takovým způsobem, aby se mohly bránit a aby mohly co nejdříve využít pomoci zákonného zástupce.

---

[1] Pro příklady osvědčených postupů v této oblasti viz výše uvedenou zprávu, s. 46nn.
[2] KOM(2006)0367, s. 7.
[3] Viz k tomuto bodu námitku zástupkyně UNHCR během slyšení dne 17. dubna 2007 http://www.europarl.europa.eu/hearings/default_en.htm.
[4] Formální určení vyššího zájmu (BID) je formální postup tvořený zvláštními bezpečnostními postupy a požadavky na dokumentaci zavedenými pro některé děti spadající do příslušnosti UNHCR. Po rozhodující osobě je požadováno, aby zvážila všechny relevantní faktory vycházející z konkrétního případu a aby přiznala přiměřenou váhu právům a povinnostem uznaným v CDE a ostatních nástrojích lidských práv; a to proto, aby bylo vydáno komplexní rozhodnutí, které co nejlépe ochrání práva dítěte.
[5] Podle odhadů UNHCR tvoří 4 až 5 % žadatelů o azyl přicházejících na území Unie mladiství bez doprovodu, což představuje 8 000 až 10 000 mladistvých za rok 2006.

Mimo to, mnoho dětí není při narození zaregistrováno. Děti, které nejsou zaregistrovány, nemají právo na totožnost, na jméno, na státní příslušnost, na vzdělání a na zdravotní péči. Neviditelnost dětí vyžaduje konkrétní zásah, neboť nezaregistrovaný nezletilý nemá žádný právní status, což je na překážku kontrole, prevenci a zásahům v případě porušení jeho práv. Stává se totiž, že nezaregistrované děti se stávají oběťmi obchodu s lidmi a sexuálního vykořisťování, jsou uvrženy do otroctví nebo nuceny pracovat.

## IV. ZÁVĚR

Oblasti uvedené výše, ve kterých vyžadují dětská práva zvláštní zohlednění, tvoří pouze některé z otázek, které budou muset být vzaty v úvahu pro dosažení skutečného „mainstreamingu“. Jiné problematiky, jako je zejména otázka osvěty v oblasti potravin, zneužívání alkoholu a rozšiřování drog, které vychází z průzkumu provedeného organizací Save the Children jako některé velké problémy, jejichž řešení by si děti samy přály, budou muset vést samozřejmě také k přijetí konkrétních opatření.
Mnoho dalších dětských práv není ani respektováno, ani vybaveno odpovídajícími zárukami. Existuje množství naléhavých situací, které mají nějakou souvislost s dětstvím. Jako příklad uveďme exponenciální nárůst případů mezinárodního obchodu s dětmi, byrokratickou těžkopádnost, která je na překážku mezinárodním adopcím, tragédie nucených manželství nebo velký počet zmizelých dětí, o nichž nejsou žádné zprávy.
Jak naznačila zpravodajka v úvodní části, budou prioritní odvětví strategie navržené Komisí předmětem důkladné diskuse v pozdější fázi a na různých fórech, mezi něž patří i fórum, které se sešlo poprvé v Berlíně.

Bude však třeba vyhodnotit prvky obsažené v budoucí evropské strategii s cílem podpořit rodinu a porodnost a zároveň zaručit dětská práva.